

Investera i ekonomisk förening

Eget kapital i ekonomisk förening kommer huvudsakligen från vad medlemmarna tillfört i medlemsinsatser och vad föreningen konsoliderat av överskott från verksamheten. I syfte om att öka det egna kapitalet med externa medel kan föreningarna dessutom i sina stadgar tillåta att ta in en särskild medlemskategori kallad **investerande medlemmar** och eller **förlagsinsatser**. Investerande medlemmar och förlagsinsatser regleras av lag (2018:672) om ekonomiska föreningar, vilket nedan förkortas EFL.

Investerande medlem

En investerande medlem är enligt 1 kap. 8 § EFL, en medlem som inte deltar i föreningens kooperativa verksamhet, utan endast bidrar till den verksamheten med sin medlemsinsats. Av föreningens medlemsförteckningen ska framgå vilka medlemmar som är investerande medlemmar, samt vilka insatser de deltar med, mm.

En investerande medlem har rösträtt på föreningsstämman, men med begränsat röstvärde i samband med omröstningar, enligt 6 kap. 3 § EFL. Avsikten med bestämmelsen är att de investerande medlemmarna ska ha insyn och omfattas av olika rättigheter, men inte som enskild medlemsgrupp kunna ha bestämmanderätt över de "vanliga" medlemmarna, som föreningen är till för.

Den investerande medlemmen har samma insatsskyldighet (obligatorisk medlemsinsats) som vanliga medlemmar, om inget annat har bestämts i stadgarna. Stadgarna kan reglera särskilda förutsättningar gällande investerande medlemmars obligatoriska medlemsinsats, samt därutöver tillåta frivilliga insatser (överinsatser) till begränsade eller obegränsade belopp. Obligatoriska medlemsinsatser får endast återbetalas efter medlems utträde från föreningen, i enlighet med 10 kap. 11 § EFL. Överinsatser får återbetalas utan att medlem utträtt ur föreningen, enligt 10 kap. 16 § EFL. Stadgarna kan innehålla särskilda bestämmelser angående uppsägning och återbetalning av insatserna.

Den investerande medlemmens samlade insatser utgör en ekonomisk rättighet (andel). Andelen omfattar huvudsakligen rätten till vinstutdelning, under förutsättning att stadgarna anger det som grund för utdelning. En andel kan även, enligt stadgar, omfatta rätt till andel av behållna tillgångar vid föreningens upplösning. En andel kan ärvas och överlåtas mm. Den som förvärvat en andel kan ansöka om medlemskap och inträda i föreningen i överlåtarens ställe. Om förvärvaren inte blir medlem infaller den rätt den avgående medlemmen skulle haft, som exempelvis rätt till återbetalning av insats och eventuell beslutad vinstutdelning på andelen. Fråga om överlåtelse och förvärva av andel regleras i 4 kap. 4-5 §§ EFL.

Ekonomiska föreningar som vill utöka bundet eget kapital genom att erbjuda och anta investerande medlemmar behöver som regel anpassa sina stadgar gällande förutsättningarna. Coompanion tillhandahåller rådgivning för anpassningen.

Förlagsinsatser

Bestämmelser om förlagsinsatser finns i 11 kap. EFL. För att förlagsinsatser ska kunna förekomma krävs det regler om det i stadgarna. Huvudregel i lagen är att förlagsinsatser får skutas till av både medlemmar och icke-medlemmar. Stadgarna kan begränsa kretsen för vilka som får skjuta till förlagsinsatser. Styrelsen ska föra en förteckning över samtliga förlagsinsatser. Förteckningen ska innehålla uppgifter om storleken på varje insats, den tidpunkt då insatsen gjordes, och den rätt till utdelning som förlagsinsatsen medför.

En förlagsinsats ger rätt till en särskild andel i föreningen (förlagsandel). En andel som kan överlåtas och förvärvas enligt samma principer som enkla eller löpande skuldebrev, beroende på vad som är reglerat i förlagsandelbeviset. Förlagsandelar medför inte någon rösträtt i föreningen.

Förlagsinsatserna tillhör föreningens bundna egna kapital, men har ett slags mellanställning till medlemsinsatser och lån. Förlagsinsatserna har företräde framför medlemsinsatserna vid inlösen och föreningens upplösning.

En förlagsandelsägare har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast fem år från tillskottet. Föreningen har efter samma tid rätt att lösa in förlagsinsatsen. En förutsättning för inlösen på begäran av en innehavare av en förlagsandel är att uppsägning av insatsen görs minst två år i förväg. För föreningen gäller en uppsägningstid på sex månader. Det går även reglera att förlagsinsatser ska lösas in vid en viss tidpunkt utan föregående uppsägning, dock tidigast fem år från tillskottet.

Förlagsinsatser är ett riskkapital och inlösenbeloppet är högst insatsens storlek, de beloppet som betalas vid inlösen får dock inte överstiga den del av föreningens eget kapital som avser andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

För varje förlagsinsats ska föreningen utfärda ett förlagsandelsbevis. I förlagsandelsbeviset ska bland annat reglera förlagsinsatsens belopp, rättigheter till utdelning, utbetalningar och återbetalningar.

Ekonomiska föreningar som vill utöka bundet eget kapital genom förlagsinsatser behöver som regel anpassa sina stadgar gällande förutsättningarna. Coompanion tillhandahåller rådgivning för anpassningen.

Angående utdelning på medlemsinsatser och förlagsinsatser

Utdelning på medlemsinsatser och förlagsinsatser utgörs av vinstutdelning, vilket innebär att det måste finnas överskott/utdelningsbara medel. Frågor om värdeöverföring och vinstutdelning regleras av 12 kap. och 13 kap. EFL.

Att avtala om en bestämd ränta på tillfört kapital är inte möjligt. Grunderna för vinstutdelning ska anges i föreningens stadgar. När investerande medlemmar och förlagsinsatser ska få förekomma hör det till lämplig ordning att stadgarna anger utdelning på medlemsinsatser och förlagsinsatser som tillämpbara grunder, samt normalt att förlagsinsatserna ges förtur till utdelning framför medlemsinsatserna. När det gäller utdelning på medlemsinsatser finns alternativet att emittera utdelningen, dvs att istället för att betala ut till medlem kan beslutat belopp föras till nya medlemsinsatser (insatsemission), det innebär att föreningen behåller likviditeten och att medlemmen får ut beloppet först i samband med sitt utträde och återbetalning av insatser.